

FINNS DET ETT KOMMUNPARTI I RIKSDAGEN?

David Karlsson

[Det är] tveksamt om man i dagens läge kan tala om något egentligt "kommunparti" eller "landstingsparti" i riksdagen. Det är högst sällsynt att frontställningen i riksdagen blir den att de kommunalt engagerade står mot övriga riksdagsmän. Detta är närmast en självklarhet mot bakgrund av den betydelse, som de kommunala synpunkterna spelar i andra sammanhang, t. ex. i utredningar och i remissyttranden. Därest en regering skulle negligera kommunernas synpunkter och i riksdagen försöka genomdriva beslut mot kommunernas vilja, skulle säkerligen både "kommunpartiet" och "landstingspartiet" uppleva en renässans.

Länsdemokratiutredningen SOU 1965:54 s.375

När politiska frågor som berör den svenska flernivådemokratin behandlas i Sveriges riksdag används ibland uttrycket "kommunpartiet" för att beteckna nationella politiker som har en bas i kommuner och landsting och som uppfattas driva kommunernas intressen gentemot staten. Benämningarna "kommunparti" respektive "landstingsparti" för grupperingar i riksdagen har använts åtminstone sedan 1950-talet (Roth, 1996). Redan på 1960-talet ifrågasatte man dock om det verkligen var ett rimligt uttryck (SOU, 1965:54, se citatet ovan). Men vad skulle det egentligen betyda att ha ett "kommunparti" i riksdagen – och finns det ett sådant idag?

Uttrycket kommunparti syftar förstås inte på en formell partibildning utan bygger på idén att det vid sidan av de ordinarie politiska partierna kan finnas grupperingar i riksdagen som går på tvärs över partilinjerna, och som i vissa typer av frågor agerar utifrån gemensamma intressen eller värderingar. Det kan till exempel vara nykterister, jägare, kvinnor, ungdomar, företrädare för en specifik region eller valkrets, som på detta sätt formerar sig i parlamentet.

Att det finns många riksdagsledamöter med starka band till kommuner och landsting är väl känt. Men det är bara relevant att tala om ett kommunparti om de som har sådana band utgör en urskiljbar grupp som systematiskt fokuserar

på frågor av relevans för kommunsektorn, och som åsiktsmässigt skiljer sig från andra ledamöter. Och de politiska frågor i vilka ett kommunparti i så fall skulle utmärka sig borde beröra den svenska ”flemnivåpolitiken”, det vill säga frågor som handlar om lokal autonomi, uppgiftsfördelning och maktrelationer mellan de politiska nivåerna (Karlsson & Gilljam, 2014). Och i flemnivåpolitiken borde vi förvänta oss att ett kommunparti i första hand skulle stå bakom förslag som skulle stärka kommunerna och landstingen i relation till staten.

Siv Sandberg har visat att finska riksdagsledamöter med lokala uppdrag är mer aktiva i att lägga motioner med fokus på lokala och regionala frågor, och de använder oftare argument som relaterar till geografiska (lokala eller regionala) aspekter i riksdagsdebatterna (Sandberg, 2014). Att ledamöter med subnationella uppdrag i högre grad lyfter fram kommunala frågor skulle kunna tolkas som ett belägg för existensen av ett kommunparti. Men det är viktigt att komma ihåg att det inte är kopplingen till vissa landsdelar som är avgörande här, eftersom samtliga ledamöter är valda i en geografisk valkrets och därför kan ha ett intresse av att bevaka frågor som berör hemregionen. Det relevanta här är istället om den kommunpolitiska kopplingen leder till att ledamöterna för fram politiska frågor med anknytning till *kommunsektorn* som sådan.

Vi vet sedan tidigare att multipla mandat på olika politiska nivåer påverkar vilket förtroende svenska politiker har för andra politiska nivåer (Karlsson, 2017) och hur nöjda de är med hur demokratin fungerar där (Esaiasson, Gilljam, & Karlsson, 2013). Sambandet är dock inte givet – en komparativ studie har visat en koppling mellan lokalpolitisk erfarenhet och större förtroende för den lokala nivån som återfinns bland svenska riksdagsledamöter inte har någon motsvarighet i Norge. Där tycks kommunala uppdrag tvärtom hänga samman med en mer skeptisk syn på kommunerna bland stortingsledamöterna (Aars, 2014; Fimreite, Tranvik, Aars, & Flo, 2006).

Men för att det ska vara någon mening med att tala om ett kommunparti i Sveriges riksdag så räcker det inte med att dess medlemmar har större förtroende för kommuner och landsting, det måste framför allt finnas substantiella skillnader i åsikter och prioriteringar i förhållande till ledamöter som inte tillhör partiet. I den norska studien fanns också indikationer på sådana åsiktsskillnader mellan svenska riksdagsledamöter i den principiella frågan om graden av kommunernas självstyre, där tidigare lokalpolitisk erfarenhet hade ett samband med en positiv syn på lokalt självstyre. Detta resultat pekar alltså mot möjligheten att ett kommunparti finns. Men för att vi ska kunna belägga existensen av ett sådant parti borde rimligen åsiktsskillnaderna gälla några fler frågor än enbart denna – även om den kanske är den viktigaste i sammanhanget. Och eftersom det finns ett samband mellan erfarenhet av subnationella

uppdrag och partitillhörighet måste dessa faktorer kontrolleras för varandra för att vi ska kunna dra säkra slutsatser om saken.

Syftet med detta kapitel är att söka svar på om det är relevant att tala om ett kommunparti i Sveriges riksdag idag. Skiljer sig riksdagsledamöter med subnationella politiska erfarenheter från andra ledamöter i sin prioritering av, och inställning i, flernivåpolitiska frågor?

För att kunna svara på det behöver vi först diskutera vilka medlemmarna i ett kommunparti skulle kunna vara. Det finns nämligen flera sätt på vilket riksdagsledamöter kan ha anknytning till de lokala och regionala politiska nivåerna. Kapitlet inleder med att ringa in fenomenet med multipla politiska mandat bland samtliga folkvalda i hela Sverige, och fokuserar sedan specifikt på riksdagsledamöter med erfarenhet av subnationella mandat och arbetslivserfarenhet från kommuner och landsting. I nästa led kommer vi med hjälp av resultat från Riksdagsundersökningen (RDU 2014) att ta reda på om riksdagsledamöter med anknytning till kommuner och landsting skiljer sig från andra ledamöter. Av utrymmesskäl redovisas inte samtliga tabeller som ligger till grund för kapitlets analyser, dessa återfinns dock i en e-publicerad rapport (Karlsson, 2016).

Förekomst av multipla mandat i Sverige

Sveriges representativa demokrati förverkligas i ett flernivåsystem, där val genomförs på lokal, regional och nationell nivå. Liksom i många andra länder är det i Sverige möjligt att som politisk representant vara folkvald på mer än en nivå samtidigt – det vill säga att ha *multipla mandat*.

Andelen av de nationella parlamentsledamöterna som har lokala och regionala mandat varierar kraftigt mellan olika länder. I Frankrike, där multipla mandat kallas ”cumul des mandats”, är fenomenet mycket vanligt och brukar beskrivas som en av de faktorer som understödjer Frankrike som en centralstyrd enhetsstat (Knapp, 1991). Finland har en mycket starkare tradition av multipla mandat än Sverige, ett förhållande som underblåses av det finska valsystemets fokus på personval (Sandberg, 2014). Även i Belgien är multipla mandat mycket vanligt (Put & Vanlangenakker, 2010). I Storbritannien är däremot fenomenet ovanligt, och i EU-parlamentet är det sedan 2004 förbjudet att samtidigt vara dubbelledamot i ett nationellt parlament.

I Sverige finns en lång tradition av multipla mandat (Roth, 1996). Det är dock – till skillnad från till exempel i Frankrike, Belgien och Ungern – numera mycket ovanligt att kombinera lokala *topp*uppdrag med riksdagsuppdraget (Kjær, 2006) – det är i första hand ledamotskap i fullmäktige, styrelser och nämnder det handlar om. Andelen svenska riksdagsledamöter som har sub-

nationella uppdrag är idag väsentligen lägre än under demokratins första decennier, men ändå något högre nu än om vi jämför ett par decennier tillbaka.

Hur mycket tid riksdagsledamöter lägger på subnationella uppdrag har också minskat över tid, troligen beroende på att riksdagsuppdraget har blivit mer krävande (Brothén, 2005). Till skillnad från de flesta politiska uppdragen på lokal och regional nivå är ledamotskap i riksdagen ett tidsmässigt betungande heltidsuppdrag.

Och utöver de riksdagsledamöter som idag har multipla mandat finns ännu fler som har tidigare erfarenheter av uppdrag på subnationella nivåer. Dessutom kan man som politiker ha indirekt valda politiska förtroendeuppdrag och icke-politiska kopplingar till andra politiska nivåer genom erfarenheter från det civila arbetslivet.

Det finns ingen officiell presentation över ledamöter med multipla mandat i dagens Sverige, men hur vanligt det är med sådana mandat går att räkna ut med hjälp av Valmyndighetens separata sammanställning över valda ledamöter på olika politiska nivåer. Vid valet 2014 tillsattes 14790 mandat i Sveriges 290 kommunfullmäktige, 20 landstingsfullmäktige och i riksdagen (6 stolar i kommunfullmäktige stod dock tomma efter valdagen, och antalet tomma stolar har ökat något under valperioden). Det totala antalet mandat 2014 var en minskning med närmare 200 jämfört med valperioden 2010–2014 på grund av en reducering av antalet fullmäktigeplatser i ett flertal kommuner.

I tabell 1 redovisas hur många personer som besatte dessa mandat under perioden 2010–2016, samt hur många av dessa som hade uppdrag på endast en politisk nivå (*singelmandat*) eller på flera nivåer (*multipla mandat*). Multipla mandat kan sedan delas upp i fyra underkategorier, dubbelmandat i kommun- och landstingsfullmäktige (KF/LF); dubbelmandat i kommun och riksdag (KF/RD); dubbelmandat i landsting och riksdag (LF/RD) samt trippelmandat med uppdrag på samtliga nivåer (KF/LF/RD).

De 14760 mandat som tillsattes efter valet 2014 besattes av 13889 personer. Av dessa hade 867 dubbelmandat och 17 hade trippelmandat. Det betyder att 6,4 procent av Sveriges folkvalda hade multipla mandat och de allra flesta av dessa var samtidigt invalda i kommun- och landstingsfullmäktige (737 personer).

Tabell 1 Totala antalet besatta mandat i Sverige 2010–2016 – singelmandat och multipla mandat

	September 2010	September 2014	September 2016
Antal (besatta) mandat			
– Kommunfullmäktige (KF)	12969	12763	12733
– Landstingsfullmäktige (LF)	1662	1678	1678
– Riksdagen (RD)	349	349	349
<i>Summa (besatta) mandat</i>	<i>14980</i>	<i>14790</i>	<i>14760</i>
Antal ledamöter med singelmandat			
– Kommunfullmäktige (KF)	12166	11884	11874
– Landstingsfullmäktige (LF)	974	919	922
– Riksdagen (RD)	204	202	235
Antal ledamöter med multipla mandat			
– Dubbel: KF/LF	665	737	747
– Dubbel: KF/RD	122	125	105
– Dubbel: LF/RD	7	5	2
– Trippel: KF/LF/RD	16	17	7
<i>Summa antal ledamöter</i>	<i>14154</i>	<i>13889</i>	<i>13892</i>

Källa: Valmyndigheten och RDU 2014

Av resultaten i tabell 1 följer att det är i landstingen och i riksdagen som andelen ledamöter med multipla mandat är högst (41–45 procent respektive 33–42 procent) medan andelen multipla mandat i kommunerna, där det totala antalet uppdrag är mångdubbelt större, av naturliga skäl är lägre (6–7 procent).

Av de 349 riksdagsledamöterna hade efter valet 2014 125 ledamöter (35,8 procent) mandat på kommunal nivå, 5 ledamöter (1,4 procent) på regional nivå och 17 ledamöter (4,9 procent) hade uppdrag på samtliga tre nivåer. Dessa andelar ligger nära värdena direkt efter 2010 års val (35,0 procent; 2,0 procent; 4,6 procent). Under mandatperioden sker dock en viss omsättning där några ledamöter lämnar riksdagen medan andra stannar men avsäger sig sina subnationella mandat. Denna omsättning tycks resultera i att antalet multipla mandat i riksdagen minskar under mandatperiodens gång. Andelen riksdagsledamöter med dubbelmandat efter halva valperioden 2014–18 (det vill säga i september 2016) var för riksdag/kommun 30,1 procent (-5,7 procentenheter) och för riksdag/landsting 0,6 procent (-0,8). Andelen trippelmandat var 2,0 procent (-2,9).

Vidare varierar andelen multipla mandat också mellan partierna. Det parti som hade avgjort högst andel riksdagsledamöter med multipla mandat 2014 var Sverigedemokraterna (74 procent). Sverigedemokraterna hade under 2014 mycket stora valframgångar som inte motsvarades av samma expansion av

tillgängliga och kvalificerade kandidater. Många ledande Sverigedemokrater kandiderade på flera olika nivåer och blev, möjligen oväntat för dem själva, invalda på två eller tre nivåer samtidigt. Efter SD hade Moderaterna högst andel multipla mandat (44 procent), följda av Centerpartiet (41); Vänsterpartiet (38), Kristdemokraterna (37) Socialdemokraterna (36) och Folkpartiet (31). Det parti som har klart lägst andel multipla mandat 2014 med 16 procent är Miljöpartiet, och två år senare hade ingen miljöpartist dubbla mandat. MP meddelar i en e-postkontakt att partiet inte har någon officiell intern policy som förbjuder multipla mandat, men att det finns en lång tradition av skepticism mot att sitta på många stolar samtidigt, och kandidater brukar avrådas från att ha mer än ett mandat med argumentet att fler bör få dela på uppdragen.

Många kommun- och landstingspolitiker är emellertid inte direkt folkvalda utan indirekt valda ledamöter i nämnder och styrelser. Sådana uppdrag är minst lika inflytelserika och arbetskrävande som medlemskapet i fullmäktige (Gilljam, Karlsson, & Sundell, 2010). I RDU 2014 ställdes frågor om riksdagsledamöterna hade sådana uppdrag. Ledamöterna fick också frågan om de *tidigare* hade haft uppdrag i fullmäktige respektive i nämnder och styrelser. Här ska understrykas att dessa resultat bygger på självrapportering med svar från 305 av 349 ledamöter (87 procent). I kommande analyser av resultat från RDU i är antalet svarande ännu något lägre på grund av internt bortfall.

Andelen svarande riksdagsledamöter i RDU 2014 som samtidigt hade någon form av uppdrag (folkvalt eller indirekt valt) på lokal eller regional nivå var 38 procent medan 52 procent av ledamöterna saknade subnationella uppdrag men hade haft något sådant uppdrag tidigare. För endast 10 procent av ledamöterna är riksdagsuppdraget deras första och enda politiska uppdrag. Andelen som aldrig haft något annat uppdrag är högst i Kristdemokraterna, Folkpartiet och Vänsterpartiet (21–31 procent) och lägst i Moderaterna, Centerpartiet och Socialdemokraterna (2–7 procent). Miljöpartiet utmärker sig genom att deras svarande ledamöter inte hade några lokala eller regionala uppdrag, men de har däremot den högsta andelen som haft sådana uppdrag tidigare.

Skiljer sig då riksdagsledamöterna med erfarenhet av subnationella uppdrag från andra ledamöter när det gäller kön, ålder, utbildningsgrad och bostadsort? Resultaten visar att manliga riksdagsledamöter kombinerar riksdagsuppdraget med subnationella uppdrag något oftare än kvinnliga kollegor. Subnationella uppdrag, särskilt landstingsuppdrag, är något vanligare bland ledamöter med lägre utbildning. Ledamöterna från Stockholm har en klart lägre andel subnationella uppdrag, medan ledamöter från Götaland och i synnerhet Norrland har en hög nivå med kommunala uppdrag. Andelen landstingspolitiker är högst bland ledamöter från Svealand. Riksdagsledamöter som saknar erfarenhet av subnationella uppdrag är genomsnittligt yngre än ledamöter som

har sådana uppdrag idag. Den äldsta gruppen är de som har haft subnationella uppdrag tidigare men inte längre.

Kopplingen mellan riksdagsledamöter och kommun- och landstingssektorn behöver inte nödvändigtvis gå via förtroendeuppdrag. Kommuner och landsting är stora arbetsgivare och en hög andel av de förtroendevalda har en bakgrund som anställda i dessa sektorer. Drygt hälften av ledamöterna 2014 hade en anställning i offentlig tjänst före riksdagsuppdraget, och av dessa var 25 procentenheter anställda i kommun, 11 procentenheter i landsting och 16 procentenheter statsanställda. Vid en jämförelse med medborgarna är därför andelen offentligt anställda överrepresenterade bland ledamöterna (motsvarande andelar bland medborgarna var vid samma tid 19, 6 respektive 6 procent (Källa: SCB 2016). En jämförelse med resultat i tidigare RDU visar att dessa nivåer varit någorlunda stabila sedan 1980-talet.

Andelen tidigare kommunanställda är högst bland ledamöter med dubbla uppdrag i riksdag och kommun (33 procent), något lägre bland riksdagsledamöter med tidigare erfarenhet av sådana uppdrag (24 procent) och betydligt lägre bland ledamöter som aldrig haft kommunala uppdrag (endast 11 procent). Bland riksdagsledamöter med aktuell, tidigare och ingen erfarenhet av landstingsuppdrag är mönstret detsamma i relation till arbetslivserfarenhet i landstingskommunal sektor (26, 15 och 8 procent). Om vi ser till de 10 procent som aldrig haft några uppdrag på lokal eller regional nivå har ändå cirka en femtedel av dessa varit civilt anställda på någon av dessa nivåer. Det parti som har högst andel av både kommun- och landstingsanställda ledamöter är Vänsterpartiet (33 respektive 17 procent). Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Moderaterna har också en relativt sett hög andel kommunanställda (28–30 procent). Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har lägst andel kommunanställda (8–9 procent) och Folkpartiet och Kristdemokraterna har lägst andel landstingsanställda (7–8 procent).

Flernivåpolitiska åsikter

Regeringsformen slår fast att kommunalt självstyre är ett av de sätt på vilket det svenska folkstyret förverkligas (RF 1:1), och där sägs också att självstyret inte får begränsas i onödan (eller snarare att ”en inskränkning i den kommunala självstyrelsen [inte bör] gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den” (RF 14:3). Men några närmare riktlinjer för hur självstyret ska utformas finns inte – det är riksdagen som slutligen avgör på vilka politiska nivåer som olika offentliga verksamheter ska ligga. Och riksdagen kan på en rad områden begränsa handlingsfriheten för kommuner och landsting (Bengtsson & Karlsson, 2012). De ekonomiska förutsättningarna för

kommuner och landsting bestäms också i riksdagen, inte minst när det gäller skatteutjämning och storleken på statsbidragen. Partiernas hållningar varierar påtagligt i flernivåpolitiska frågor, och ideologiska positioner i synen på värdet av självstyre och servicevariation i relation till värdet av nationell jämlikhet och serviceuniformitet förklarar en del av denna variation. Tidigare studier visar att det även finns variationer inom partierna som kan knytas till politikernas och hemortens egenintresse (Karlsson, 2015a).

I RDU 2014 tog riksdagsledamöterna ställning till en rad flernivåpolitiska frågor, varav några är av mer principiell karaktär medan andra är aktuella politiska sakfrågor. Resultaten från dessa frågor redovisas i tabell 2 (för samtliga ledamöter) och i tabell 3 (uppdelat efter parti). De tre första politiska förslagen i tabellerna 2 och 3 handlar om principer för relationen mellan stat och kommun. Det första, att ”minska statens inflytande över kommunernas verksamhet”, är ett bra mått på hur riksdagsledamöterna ser på självstyrets styrka. Bland riksdagsledamöterna är det vanligaste svaret det neutrala mittenalternativet (38 procent), vilket kan tolkas som att man är nöjd med nuvarande situation, men nästan lika många vill antingen öka (32 procent) eller minska (30 procent) statens inflytande över kommunerna. Centerpartister och moderater är mest positiva till att stärka kommunernas självstyre, medan vänsterpartister och folkpartister är mest negativa. När det gäller förslaget om att ”verka för att skapa en likvärdig service mellan kommuner i hela landet” är en överväldigande majoritet (82 procent) positiva. Här följer svarmönstret vänster–högerskalan: Vänsterpartister är mest positiva och moderater minst. Till förslaget att minska den nuvarande omfördelningen från rika till fattiga kommuner är en klar majoritet (68 procent) negativa. Även här återfinns ett vänster–högermönster där moderater är mest positiva och vänsterpartister är mest negativa.

Vid tiden för RDU:s undersökningsperiod var frågan om den svenska regionala nivåns framtid uppe för diskussion. En utredning tillsattes för att ta fram förslag i frågan (SOU 2016:48) men riksdagen valde att inte genomföra någon reform denna mandatperiod. Dessa konkreta reformförslag fanns dock inte på bordet när riksdagsledamöterna svarade på frågor om regioner i slutet av 2014 och början av 2015. Vid det tillfället var det en majoritet, 51 procent, som tyckte det var en dålig idé att avskaffa den regionala politiska nivån och 30 procent som tyckte det vara en bra idé. Mest positiva till avskaffande var företrädare för Kristdemokraterna och Moderaterna, minst positiva var socialdemokrater och centerpartister. Förslaget om att inrätta storregioner i hela landet hade mer stöd än motstånd, och här var det Sverigedemokraterna och Moderaterna som var mest kritiska och de borgerliga mittenpartierna som var mest positiva. Synen på förslag om storregioner hade större spridning inom partierna än synen på den regionala nivåns framtid – som var mer partibunden.

Tabell 2: Riksdagsledamöters åsikter i flernivåpolitiska frågor (procent och balansmått)

	Mkt bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mkt dåligt	S:a	Balans: bra-dåligt	N
Minska statens inflytande över kommunernas verksamhet	5	25	38	29	3	100	-2	286
Verka för att skapa likvärdig service mellan kommuner i hela landet	26	56	10	7	1	100	+74	286
Minska den nuvarande omfördelningen från rika till fattiga kommuner och landsting	3	11	18	31	37	100	-54	287
Avskaffa landstingen/regionerna som politisk nivå	11	19	19	28	23	100	-21	288
Genomföra en regionreform och skapa storregioner i hela landet	11	32	21	19	17	100	+7	285
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	20	40	24	14	2	100	-17	287
Kommunerna ska kunna sätta stopp för etablering av nya frisolor	33	22	6	12	27	100	+16	287
Låta staten överta ansvaret för skolan från kommunerna	21	13	17	23	24	100	-13	288

Kommentar: Frågan löd: "Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?". Svartalternativen anges i kolumnrubrikerna. Källa: RDU 2014.

Tabell 3: Riksdagsledamöters åsikter i flernivåpolitiska frågor efter parti (medelvärde 0–100 samt Eta²)

	Samtliga	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	<i>Eta²</i>
Minska statens inflytande över kommunernas verksamhet	50	38	43	49	75	34	44	60	57	.20
Verka för att skapa likvärdig service mellan kommuner i hela landet	75	88	80	74	75	77	79	60	76	.15
Minska den nuvarande omfördelningen från rika till fattiga kommuner och landsting	28	11	12	10	32	41	35	52	45	.41
Avskaffa landstingen/regionerna som politisk nivå	41	24	21	31	21	55	79	70	56	.44
Genomföra en regionreform och skapa storregioner i hela landet	50	50	61	49	68	65	65	35	24	.22
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	65	54	63	58	51	83	88	75	58	.14
Kommunerna ska kunna sätta stopp för etablering av nya frisolor	55	10	87	64	16	8	13	8	76	.80
Låta staten överta ansvaret för skolan från kommunerna	45	82	23	36	11	98	67	40	96	.64

Kommentar: För frågeformulering, se tabell 11. Ledamöterna svarade på en femgradig skala (kodvärden inom parentes): Mycket bra förslag (100); Ganska bra förslag (75); varken bra eller dåligt förslag (50); ganska dåligt förslag (25); mycket dåligt förslag (0). Tabellens presenterar medelvärden på denna skala. Eta² är ett sambandsmått som här kan tolkas som hur stor andel av svarsvariationen i varje fråga som förklaras av ledamöternas partitillhörighet. N=286–288. Källa: RDU 2014

Riksdagsledamöterna svarade även på tre mer konkreta flernivåpolitiska saksfrågor/förslag. Den första av dessa rörde värdet av centralism och specialisering i relation till decentralisering och servicetillgänglighet: ”koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen”. Klart fler riksdagsledamöter (60 procent) tyckte att detta var ett bra förslag än ett dåligt förslag (16 procent). Av de flernivåpolitiska frågor som här analyseras var detta det förslag som hade svagast samband med partitillhörighet. Kristdemokrater och folkpartister var mest positiva och centerpartister och vänsterpartister var mest negativa.

Nästa förslag gällde om ”kommunerna ska kunna sätta stopp för etablering av nya friskolor”. I den pågående diskussionen om friskolorna fanns under mandatperioden förslag om kommunalt veto för nyetablering av friskolor för att göra det enklare för kommunerna att styra över organiseringen av skolan. Något fler ledamöter (55 procent) var för detta förslag än som var emot (39 procent) Men synen på detta förslag, som på ytan handlar om graden av kommunalt självstyre, tycks följa strikta partilinjer enligt vänster-högerskalan. Av de här nämnda flernivåpolitiska frågorna är detta den som har starkast samband med partitillhörighet. Mest positiva till förslaget var vänsterpartister och socialdemokrater, minst positiva var folkpartister och moderater.

Slutligen tog riksdagsledamöterna ställning till ett förslag som berörde ansvarsfördelningen mellan stat och kommun för ett centralt verksamhetsområde, nämligen att ”låta staten överta ansvaret för skolan från kommunerna.” Här var 33 procent av riksdagsledamöterna positiva och 47 procent negativa. Och i denna fråga ger ledamöternas vänster-högerposition ingen som helst ledning. Folkpartister, sverigedemokrater och vänsterpartister var mest positiva medan centerpartister och socialdemokrater var mest negativa.

Subnationella erfarenheter och flernivåpolitiska åsikter

I det föregående avsnittet presenterades riksdagsledamöternas åsikter i flernivåpolitiska frågor uppdelat efter parti. Det är nu dags att undersöka huruvida medlemmarna i ”Kommunpartiet” skiljer sig från övriga riksdagsledamöter – och om medlemskap i detta parti har en effekt på åsikterna som är i nivå med de övriga partierna.

Vilka är då ledamöterna i kommunpartiet? Som tidigare avsnitt har avslöjat finns inget självklart svar på den frågan. Om man skulle räkna samtliga ledamöter som har någon form av anknytning till kommuner eller landsting blir partiet mycket stort. Hela 90 procent av riksdagsledamöterna har, eller har haft, politiska uppdrag på lokal och regional nivå; och om vi även räknar in ledamöter med en tidigare arbetslivserfarenhet i kommuner och landsting till

Kommunpartiet så kommer vi upp i 92 procent. Med en sådan definition skulle vi nästan kunna tala om en kommunal enpartistat.

En mer rimlig utgångspunkt är att utgå endast från de ledamöter som parallellt med riksdagsuppdraget är aktiva politiker på lokal eller lokal nivå, som folkvalda eller indirekt valda i styrelser eller nämnder. Denna grupp utgjorde vid tiden för RDU 2014 38 procent av riksdagens ledamöter. I kommande analyser (Modell A) kommer därför ”har subnationella politiska förtroendeuppdrag idag” (*Subnat idag*) att vara den primära oberoende variabeln.

Men analysen bör också ta hänsyn till att medlemskapet i Kommunpartiet inte nödvändigtvis är binärt. Kopplingen till de subnationella nivåerna kan se olika ut: ledamöterna kan ha mer eller mindre aktuella erfarenheter av politiska uppdrag; de kan även ha haft civila arbetslivserfarenheter från kommuner och landsting; och erfarenheter från kommuner respektive från landsting kan skilja sig åt. I en alternativ modell (Modell B) kommer därför följande faktorer att ingå som oberoende variabler: Först två set av dummyvariabler: För det första ”har kommunalt politiskt förtroendeuppdrag idag” (*Kom idag*); ”har tidigare haft kommunalt politiskt förtroendeuppdrag” (*Kom förr*); samt ”har aldrig haft kommunalt politiskt förtroendeuppdrag” (*Kom aldrig* – kontrollgrupp). För det andra en motsvarande uppsättning dummyvariabler för uppdrag i landstinget: *LT idag*; *LT förr*; samt *LT aldrig* (kontrollgrupp). I Modell B inkluderas även två indikatorer för civil arbetslivserfarenhet: ”har tidigare arbetat i kommunal sektor” (*Kom arb*) respektive ”har tidigare arbetat i landstingskommunal sektor” (*LT arb*).

Effekterna av erfarenhet av subnationella uppdrag och anställningar identifieras här genom OLS-regressioner, och resultaten sammanfattas i tabell 4. Samtliga oberoende variabler är dikotoma och kodade 0–1. Samtliga oberoende variabler kodas om till en skala från 0–100. Endast de effekter av subnationella uppdrag som är statistiskt signifikanta under kontroll för parti i modellerna A och B presenteras. I samtliga modeller kontrolleras för partimedlemskap, men effekt av partierna redovisas inte här. För den intresserade finns samtliga underlag för tabell 4, inklusive bivariata analyser och modeller med utan kontroll för parti i Karlsson (2016),

Tabell 4: Riksdagsledamöters åsikter i flernivåpolitiska frågor, OLS regressionsanalys (b-värden under kontroll för partitillhörighet).

	Modell A	Modell B					
	<i>Subnat idag</i>	<i>Kom idag</i>	<i>Kom förr</i>	<i>LT idag</i>	<i>LT förr</i>	<i>Kom arb</i>	<i>LT arb</i>
Minska statens inflytande över kommunernas verksamhet	+10****			+18****			
Verka för att skapa likvärdig service mellan kommuner i hela landet	-6**			-13**			
Minska den nuvarande omfördelningen från rika till fattiga kommuner och lands-ting	-5*	-7*					
Avskaffa landstingen/regionerna som politisk nivå							
Genomföra en regionreform och skapa storregioner i hela landet							+19***
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen				+11*		+6*	+9*
Kommunerna ska kunna sätta stopp för etablering av nya friskolor						+5*	
Låta staten överta ansvaret för skolan från kommunerna							

Kommentar: Tabellen bygger på OLS-regressioner som utförligt redovisas i Karlsson (2016). Tabellens resultat är effekter av subnationella uppdrag och anställningar (b-värden) under kontroll för ledamöternas partitillhörighet (effekter av parti redovisas inte i tabellen). Samtliga oberoende variabler är kodade 0–100. Endast signifikanta effekter på .10-nivån redovisas. P-värden: **** = <.001, *** <.001, ** < .05, * <.10. N = 267–286. Källa: RDU 2014.

Den övergripande bilden är att ledamöter med subnationella uppdrag är klart mer positiva till att minska statens inflytande över kommunernas verksamhet (och därmed, får man förmoda, negativa till att minska det lokala självstyret). Subnationella uppdrag tycks också ha samband med en relativt sett större ovilja mot att skapa likvärdig service – en strävan som normalt brukar medföra ökad statlig styrning av kommunala verksamheter och därmed minskad autonomi. Ledamöter med subnationella uppdrag är också marginellt mer negativa till att minska den nuvarande omfördelningen mellan rika och fattiga kommuner. Men i de två senare frågorna är effekterna av subnationella uppdrag svaga. I alla tre fallen drar aktuell erfarenhet av kommun- respektive landstingsuppdrag åt samma håll, men när de kontrolleras för varandra är det i första hand landstingsuppdrag som har signifikanta effekter på åsikter om självstyrets omfattning och likvärdig service, medan kommunala uppdrag har störst betydelse för synen på skatteutjämning.

I fråga om självstyrets storlek och synen på likvärdig service i hela landet är effekten av ”subnationella uppdrag idag” helt i nivå med effekten av andra enskilda partier. Förklaringskraften av partitillhörighet är större än av subnationella erfarenheter, men de senare tillför ändå substantiell förklaringskraft till

modellen. Det är därför i dessa frågor, som är av hög principiell betydelse för kommunsektorn, rimligt att tala om ett Kommunparti. I skatteutjämningsfrågan är partitillhörighet däremot den överlägset viktigaste faktorn – och Kommunpartiets betydelse är negligerbar i sammanhanget.

Riksdagsledamöternas åsikter i regionfrågan har något förvånande inget som helst samband med deras erfarenhet av regionala, eller för den delen kommunala, uppdrag. Däremot kan vi notera en kraftig effekt av arbetslivserfarenhet från landstingssektorn i det att riksdagsledamöter som tidigare jobbat i landstinget är mer positiva till en storregionreform.

I relation till den fråga som handlar om lokalisering av sjukvården – den kanske politiskt mest brännande aspekten av landstingens viktigaste verksamhet – är betydelsen av subnationella uppdrag också förvånande liten. Aktiva landstingspolitiker är något mer positiva till att koncentrera specialistvård till storsjukhusen. Värt att notera är att även i denna fråga bidrar arbetslivserfarenhet med viss förklaringskraft – ledamöter med civil bakgrund i både kommunsektorn och landstingssektorn är mer positiva till förslaget.

Kommunernas största enskilda verksamhet är skolan. I de frågor som här analyserats som berör kommunernas ansvar för skolan (att kunna sätta stopp för etablering av nya friskolor samt att låta staten överta ansvaret för skolan) finns inga effekter av kommunala politiska uppdrag, varken nuvarande eller tidigare. Kommunpartiet har här abdikerat och det är istället tillhörighet till de traditionella partierna som förklarar resultatet – skilljelinjerna mellan partierna är mycket skarpa. Endast en effekt av subnationella erfarenheter kan noteras: tidigare kommunanställda ledamöter är något mer positiva till kommunalt veto för nya friskolor.

Riksdagsledamöters kontakter och inflytande på lokal och regional nivå

En stor del av arbetet som riksdagsledamot innebär att upprätthålla ett kontaktnät med det omgivande samhället. Vilka samhällsaktörer som ledamöterna har mer eller mindre kontakt med beror givetvis på vilka uppdrag de har i utskott och i partiet (Brothén, 2002). De allra flesta riksdagsledamöter har täta kontakter med de lokala partiorganisationer som nominerat dem till riksdagen (jämför Karlsson, 2018), och en försvarlig del av de ledande företrädarna i dessa organisationer har politiska uppdrag i kommuner och landsting. Men utöver det är det relevant att undersöka om ledamöter med multipla mandat har fler kontakter än de som har singelmandat. I tabell 5 redovisas resultat från en fråga om kontakter i RDU 2014 uppdelat efter ledamöternas subnationella erfarenheter.

Tabell 5: Riksdagsledamöters kontakter med kommun- och landstingspolitiker (gångar per år), OLS regressionsanalys (b-värden under kontroll för partitillhörighet).

	Modell A	Modell B					
	Subnat idag	Kom idag	Kom förr	LT idag	LT förr	Kom arb	LT arb
Kontakter med kommunpolitiker i din hemkommun	+29****	+35****				+22****	
Kontakter med kommunpolitiker i andra kommuner	+8*	+14**			+16***		
Kontakter med landstingspolitiker		+12*	+12**				

Kommentar: Frågan löd *Hur ofta har du kontakt med personer i följande kategorier för att diskutera politiska frågor?* Svaren gavs på följande skala med kodvärden inom parentes: Dagligen (300); flera gånger i veckan (100); någon gång i veckan (52); någon gång i månaden (12); någon gång i halvåret (2); någon gång om året (1); aldrig (0). Tabellens resultat är effekter av subnationella uppdrag och anställningar (b-värden) under kontroll för ledamöternas partitillhörighet. Tabellens resultat bygger på OLS-regressioner som utförligt redovisas i Karlsson (2016). Endast signifikanta effekter på .10-nivån redovisas. P-värden: **** = <.001, *** <.001, ** <.05, * <.10. Källa: RDU 2014.

Resultaten visar tydligt att riksdagsledamöters erfarenhet av subnationella uppdrag kraftigt påverkar deras kontaktfrekvenser med lokala och regionala politiker. Ledamöter med aktuella kommunala uppdrag träffar andra kommunpolitiker i hemkommunen 35 gånger fler per år än ledamöter som saknar sådana uppdrag, vilket är mer än nästan dubbelt så ofta som ledamöter som aldrig haft sådana uppdrag. Även ledamöter med arbetslivsbakgrund i kommunen träffar kommunpolitiker oftare än andra.

Riksdagsledamöter med kommunala uppdrag träffar också landstingspolitiker och kommunpolitiker i andra kommuner oftare. Ledamöter med regionala uppdrag träffar dock inte regionpolitiker oftare än andra politiker. I samma fråga angav ledamöterna också hur ofta de hade kontakter med en rad andra typer av politiska aktörer (medborgare, partikamrater, politiska motståndare, statsråd, intresseorganisationer, EU-politiker). Det är dock bara i relation till politiker på lokal och regional nivå som erfarenhet av subnationella uppdrag har systematiska och statistiskt säkerställda samband med kontaktmönster.

Givet att så många ledamöter har uppdrag och täta kontakter med politiker på lokal och regional nivå – innebär det också att ledamöterna upplever att de har ett politiskt inflytande på dessa nivåer? I RDU 2014 graderade ledamöterna sitt inflytande i olika instanser. Resultaten från denna fråga redovisas i tabell 6.

När det gäller upplevt inflytande i kommun- och landstingspolitiken finns klara skillnader. De som har dubbla uppdrag upplever sig ha klart större inflytande på den subnationella nivå där de har uppdrag på än ledamöter som saknar uppdrag på denna nivå. Det är till och med så att ledamöter med kommunala uppdrag upplever sig ha större inflytande i kommunen än i riksdagen. För ledamöter med regionala uppdrag upplevs inflytandet där vara lika stort som i riksdagen. Kontrollanalyser visar också att erfarenhet av subnationella uppdrag inte tycks spela någon roll för det upplevda inflytande i riksdagsarbetet.

Tabell 6: Riksdagsledamöters upplevda inflytande i det egna landstinget och kommunen. OLS regressionsanalys (b-värden under kontroll för partitillhörighet).

	Modell A	Modell B			
	Subnat idag	Kom idag	Kom förr	LT idag	LT Kom arb
Upplevt inflytande i ditt landsting/region (0-100)	+5*	+27****			
Upplevt inflytande i din kommun (0-100)	+24****	+27****			

Kommentar: Frågan löd *I vilken utsträckning upplever du att du personligen kan påverka politiska beslut som fattas*. Ledamöterna svarade på en elvgradig skala från 0 (inte alls) till 10 (i mycket stor utsträckning). Här har skalan okodats till 0–100. Tabellens resultat är effekter av subnationella uppdrag och anställningar (b-värden) under kontroll för ledamöternas partitillhörighet. Tabellens resultat bygger på OLS-regressioner som utförligt redovisas i Karlsson (2016). Endast signifikanta effekter på .10-nivån redovisas. P-värden: **** = <.001, *** <.001, ** <.05, * <.10. Källa: RDU 2014, (Karlsson, 2015b).

Fokus i det politiska arbetet

En stor del av riksdagsarbetet bedrivs i riksdagens utskott. Det finns 272 ordinarie platser i de 15 utskotten och i EU-nämnden, och ännu fler ersätтарыplatser. Det vanliga är att en riksdagsledamot är ordinarie ledamot i ett utskott och ersättare i ett eller flera andra. Med tanke på kommunernas och landstingens stora betydelse i den svenska förvaltningsmodellen bereder i princip samtliga utskott frågor som berör subnationella politiska nivåer. Men där några utskott fokuserar mer på nationella och internationella frågor ansvarar andra i högre grad för frågor av relevans för regional och lokal nivå. Mot den bakgrunden är det intressant att fråga sig om ledamöter med subnationella politiska uppdrag flockas till vissa utskott? Utskottsfördelningen bland samtliga ledamöter (ordinarie och ersättare) efter erfarenhet av subnationella uppdrag presenteras i tabell 7.

Kommunernas enskilt största verksamhetsområde är utbildning, och det är också i utbildningsutskottet som vi hittar den största andelen ledamöter med kommunala uppdrag (51 procent), och den lägsta som aldrig haft sådana uppdrag (8). Där näst följer Näringsutskottet (50) och Trafikutskottet (46), som båda kopplar an till kommunala angelägenheter som näringslivsutveckling, regional utveckling, transporter och infrastruktur, med mera. Försvarsutskottet (46), Miljö- och jordbruksutskottet (45), Civilutskottet och Kulturutskottet (båda 39) har också relativt sett höga andelar ledamöter med kommunala uppdrag – och samtliga av dessa hanterar frågor som berör kommunala verksamheter (räddningstjänst, miljöfrågor, bostadsfrågor, kulturfrågor). Utskott som däremot i högre utsträckning fokuserar på statliga och internationella frågor har en lägre andel kommunpolitiker (som Utrikesutskottet (30), Justitieutskottet (28), EU-nämnden (28), Socialförsäkringsutskottet (27) och Skatteutskottet (27)).

Tabell 7 Riksdagsledamöternas utskottstillhörighet efter erfarenhet av subnationella uppdrag (procent bland både ordinarie ledamöter och ersättare)

	Kommunala uppdrag				Landstingsuppdrag				N
	Ja, nu	Ja, förr	Nej, aldrig	S:a	Ja, nu	Ja, förr	Nej, aldrig	S:a	
Utbildningsutskottet	51	41	8	100	0	28	72	100	39
Näringsutskottet	50	37	13	100	8	32	60	100	38
Trafikutskottet	46	43	11	100	14	27	60	100	37
Försvarsutskottet	46	40	14	100	11	29	60	100	35
Miljö- & jordbruksutskottet	45	35	20	100	10	28	62	100	40
Civilutskottet	43	37	20	100	6	26	68	100	35
Kulturutskottet	39	44	17	100	8	19	72	100	36
Arbetsmarknadsutskottet	37	39	24	100	2	22	76	100	41
Konstitutionsutskottet	37	29	34	100	3	34	63	100	38
Finansutskottet	31	46	23	100	8	23	69	100	39
Socialutskottet	30	57	13	100	8	30	62	100	37
Utrikesutskottet	30	53	18	100	5	20	75	100	40
Justitieuksottet	28	51	21	100	2	26	72	100	39
EU-nämnden	28	48	25	100	6	22	72	100	65
Socialförsäkringsutskottet	27	51	22	100	5	34	61	100	41
Skatteutskottet	27	46	27	100	5	22	73	100	37
<i>Samtliga</i>	<i>37</i>	<i>47</i>	<i>16</i>	<i>100</i>	<i>7</i>	<i>27</i>	<i>67</i>	<i>100</i>	<i>305</i>

Kommentar: Tabellens resultat bygger på självrapportering av såväl erfarenhet av tidigare uppdrag samt utskottstillhörighet. Utskotten är sorterade efter högsta andel ledamöter som idag kombinerar riksdagsuppdraget med kommunala uppdrag Källa: RDU2014.

Ett undantag från mönstret att kommunpolitiker återfinns i utskott med relevans för kommuner är Socialutskottet, som ansvarar för frågor som täcker väsentliga delar av de kommunala verksamheterna. I detta utskott är dock andelen kommunpolitiker lägre än riksdagen som helhet (30) – men utskottet har samtidigt den högsta andelen ledamöter med tidigare erfarenhet av kommunala uppdrag. Socialutskottet ansvarar också för landstingens absolut tyngsta ansvarsområde, hälso- och sjukvården, men andelen landstingspolitiker är inte högre i detta utskott än i andra. Den högsta andelen aktiva landstingspolitiker återfinns i Trafikutskottet.

En annan fråga som ställdes i RDU 2014 rörde i vilken utsträckning riksdagsledamöterna ägnar sig åt frågor med fokus på olika politiska nivåer, såsom globala frågor, EU-frågor, landstingsfrågor och kommunala frågor. Resultaten från denna fråga presenteras i Tabell 8. Resultaten visar tydligt att ledamöter med subnationella uppdrag i högre grad ägnar sig åt frågor som berör dessa nivåer även i riksdagsarbetet. Men det är ledamöter som idag har sådana uppdrag som gör denna prioritering, det finns ingen signifikant skillnad mellan ledamöter som har tidigare erfarenhet av subnationella uppdrag och de som aldrig haft sådana uppdrag.

Tabell 8: Riksdagsledamöters fokus på kommunala och landstingskommunala frågor. OLS regressionsanalys (b-värden under kontroll för partitillhörighet).

	Modell A	Modell B		
	Subnat idag	Kom idag	KomLT förr idag	LT KomLT förrarb arb
Ägnar som riksdagsledamot tid åt kommunala frågor (0-100)	+12****	+14***		
Ägnar som riksdagsledamot tid åt landstingskommunala frågor (0-100)			+14**	

Kommentar: Frågan löd *I hur stor utsträckning ägnar du dig som riksdagsledamot åt följande frågor? (0 inte alls – 10 i mycket stor utsträckning)*. Här har skalan omkodats till 0–100. Tabellens resultat är effekter av subnationella uppdrag och anställningar (b-värden) under kontroll för ledamöternas partitillhörighet. Tabellens resultat bygger på OLS-regressioner som utförligt redovisas i Karlsson (2016). Endast signifikanta effekter på .10-nivån redovisas. P-värden: **** = <.001, *** <.001, ** <.05, * <.10. N=277-279 P-värden: **** = <.001, *** <.001, ** <.05, * <.10. Källa: RDU 2014.

Kontrollanalyser visar vidare att det finns en svag tendens att ledamöter med subnationella uppdrag i lägre grad engagerar sig i internationella frågor och det visar sig att centerpartister säger sig ägna mest tid åt både kommunala frågor och landstingsfrågor, och miljöpartister minst tid. Som enskild förklaringsfaktor för grad av fokus på lokala och regionala frågor är erfarenhet av subnationella uppdrag en viktigare förklaringsfaktor än parti.

Finns det verkligen ett kommunparti i riksdagen?

De politiska nivåerna i Sverige är tätt sammanbundna, inte minst genom traditionen av multipla mandat. De allra flesta riksdagsledamöter har aktuella eller tidigare erfarenheter av uppdrag på subnationell nivå. Dessutom har en hög andel av dem arbetslivserfarenhet från kommunal och landstingskommunal sektor. Resultaten i detta kapitel visar att riksdagsledamöter med erfarenhet av subnationella uppdrag också har mycket tätare kontakter med lokala och regionala politiker än vad andra ledamöter har. Och eftersom det finns många belägg för att politiker normalt påverkas av relationer, erfarenheter och intressen hos grupper och organisationer som de företräder (Gilljam & Karlsson, 2015; Karlsson, 2003, 2013; Kokkonen & Karlsson, 2017) vore det rimligt att anta att de också påverkas av sin relation till kommuner och landsting i sin rikspolitiska gärning.

Men när det kommer till betydelse för riksdagsledamöternas åsikter i flernivåpolitiska frågor är effekten av subnationella uppdrag ganska beskedliga. Visst finns förväntade mönster som visar att ledamöter som har subnationella uppdrag är mer positiva till lokal självstyrelse och mindre positiva till värdet av likvärdig service i hela landet. I relation till ledamöternas partitillhörighet är effekterna av subnationella uppdrag i dessa principiella frågor substantiella. Men i

flernivåpolitiska frågor som berör skatteutjämning, den regionala nivåns framtid, lokaliseringen av sjukvården och kommunernas ansvar för skolan är effekterna av subnationella erfarenheter försumbara i relation till effekterna av riksdagsledamöternas partitillhörighet.

En tolkning av dessa resultat är att i partipolitiserade frågor, där riksdagspartierna har tagit tydlig ställning, finns litet utrymme för partiintern variation och tvärpolitisk samverkan. Men de mer principiella flernivåfrågorna om självstyrets omfattning och värdet av nationell jämlikhet är inte lika tydligt partiskiljande, och där kan erfarenheter från subnationella uppdrag få betydelse. Ytterligare frågor som inte är lika partiskiljande, men där det heller inte självklart vad ett kommunintresse skulle innebära (till exempel regionfrågan och lokaliseringen av sjukvården) finns heller ingen enhetlig hållning bland "kommunpartisterna". Och där erfarenhet av subnationella uppdrag har större betydelse för principiella frågor verkar erfarenhet av anställning få effekt i mer konkreta sakfrågor. Man kan därför spekulera i om det är andra typer av sakliga erfarenheter från kärnverksamheterna som här spelar in, snarare än att tidigare anställda bevakar kommunernas och landstingens intressen.

Det är mot bakgrund av dessa resultat tveksamt om det går att tala om ett kommunparti i riksdagen som systematiskt står bakom förslag som ligger i kommunernas och landstingens intressen. Per-Anders Roth har pekat på att det reella Kommunpartiet i svensk politik sedan lång tid tillbaka snarast återfinns utanför riksdagen, i kommunernas och landstingens nationella organisationer – nuvarande SKL (Roth, 1996) jämför (Feltenius, 2011).

Resultaten i detta kapitel har emellertid också tydligt pekat på att riksdagsledamöter som har uppdrag på lokal och regional nivå i högre grad ägnar sig åt frågor som angår dessa politiska nivåer. De väljer i högre grad utskott med relevans för sina respektive politiska nivåer och upprätthåller tätare kontakter med andra politiska företrädare för kommuner och landsting. På det sättet utkristalliserar sig kommun- och landstingspolitikerna från övriga riksdagsledamöter, vilka i relativt sett högre grad ägnar sig åt nationella och internationella frågor. Från dessa resultat är det rimligt att anta att riksdagens kommun- och landstingspolitiker åtminstone har möjligheten att se till att lokala och regionala frågor kommer upp på den politiska agendan och att deras erfarenheter har möjlighet att ge bidrag till riksdagens beredande arbete i sådana frågor.

Om vi trots allt landar i att det kan finnas fog för att tala om ett kommunparti i riksdagen är det i så fall rimligt att beskriva detta parti som ett (potentiellt) agendasättande parti än ett åsiktsdrivet parti.

Referenser

- Aars, Jacob (2014) Ties That Bind? Effects of Inter-level Mobility on MP Attitude to Local Government in Two Scandinavian Countries. *Scandinavian Political Studies*, 37(4) s. 345–365.
- Bengtsson, Mats, & David Karlsson (2012) *Demokratins svängrum. Lokalpolitikens roll i den specialreglerade verksamheten*. Rapport till SKL. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Brothén, Martin (2002) *I kontakt med omvärlden. Riksdagsledamöterna och internationaliseringen*. Stockholm: SNS.
- Brothén, Martin (2005) *Riksdagsledamöternas arbetsvecka*. Stockholm: Riksdagskommittén, Sveriges riksdag.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, & David Karlsson (2013) Sources of Elite Democratic Satisfaction. How Elected Representatives Evaluate Their Political System. I Stefan Dahlberg, Henrik Oscarsson, & Lena Wängnerud (red.), *Stepping Stones. Research on Political Representation, Voting Behavior, and Quality of Government*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Feltenius, David (2011) En ren partiangelägenhet? Om regionala och lokala intressen i författningspolitiken. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 113(3) s. 291–312.
- Fimreite, Anne Lise, Tommy Tranvik, Jacob Aars, & Yngve Flo (2006) Kommunene i sentrum – stortingsrepresentantenes oppfatninger av og holdninger til lokalnivået. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 22(3) s. 231–255.
- Gilljam, Mikael & David Karlsson (2015). Ruling Majority and Opposition: How Parliamentary Position Affects the Attitudes of Political Representatives. *Parliamentary Affairs*, 68(3) s. 555–572.
- Gilljam, Mikael, David Karlsson & Anders Sundell (2010) *Politik på hemmaplan. Tio-tusen fullmäktigeledamöter tycker om demokrati*. Stockholm: SKL Kommentus.
- Karlsson, David (2003). *En chimär av endräkt. Ideologiska dimensioner i kommunal kulturpolitik*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Karlsson, David (2013) Who do the local councillors of Europe represent? In Björn Egner, David Sweeting, & Pieter-Jan Klok (red.) *Local Councillors in Europe*. Wiesbaden: Springer.
- Karlsson, David (2015a) Local Autonomy or National Equality? A Conflict of Values and Interests for Political Leaders. *Regional & Federal Studies*, 25(1) s. 19–44.
- Karlsson, David (2015b) *Upplevelser av makt i riksdag och kommun – PM till Demokratiutredningen*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet
- Karlsson, David (2017) Inter-level trust in a multilevel political system. *Scandinavian Political Studies*, 40(3) s. 289–311.
- Karlsson, David (2018) Putting Party First. Swedish MPs and their constituencies. *Representation*, publicerad online i väntan på tryck.
- Karlsson, David & Mikael Gilljam (2014) Politikerna och flernivåsystemet. I David Karlsson & Mikael Gilljam (red.) *Svenska politiker. Om folkvalda i riksdag, landsting och kommun*. Stockholm: Santérus förlag.
- Karlsson, David & Lukas Nordin (2015). *Riksdagsundersökningen 2014*. Göteborgs universitet.

- Kjær, Ulrik (2006) The Mayor's Political Career. In Henry Bäck, Hubert Heinelt, & Annick Magnier (red.), *The European Mayor*. Wiesbaden: VS Verlag.
- Knapp, Andrew (1991) The cumul des mandats, local power and political parties in France. *West European Politics*, 14(1) s. 18–40.
- Kokkonen, Andrej & David Karlsson (2017) That's What Friends Are For: How Intergroup Friendships Promote Historically Disadvantaged Groups' Substantive Political Representation. *British Journal of Sociology*, 68(4), s. 693–717.
- Put, Gert-Jan, & Ine Vanlangenakker (2010) The extent of multiple-office holding in Belgium (2003-2009). An exploration of the underlying reasons. Paper presenterat vid The 9th 'Politicologenetmaal', Leuven.
- Roth, Per-Anders (1996) Riket, valkretsen och hemkommunen. *Lokal och regional representation i den svenska riksdagens sista andra kammare 1969*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Sandberg, Siv (2014) The Function of Multiple-Office Holding in the Decentralized Welfare State: Exploring the Deviant Finnish Case. Paper presenterat vid NOPSAs konferens i Göteborg.
- SOU (1965:54) Författningsfrågan och det kommunala sambandet. Betänkande från Länsdemokratiutredningen. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SOU (2016:48) *Regional indelning – tre nya län*: Delbetänkande från Indelningskommittén.